

Inleiding

De Stichting Varen met Zeilschip De Tukker stelt zich als doel om Zeilschip De Tukker, een schoeneraak van 40 meter uit 1914, in eigendom te krijgen, teneinde het schip opnieuw met jongeren af te bouwen tot schip voor jongeren.

Zeilschip De Tukker heeft de afgelopen 35 jaar een varend thuis geboden aan jongeren die in de marge van de samenleving tussen wal en schip dreigden te komen. Aan boord kregen deze jongeren middels een intensief, doorontwikkeld trainingsprogramma perspectief, vertrouwen en handelingsvaardigheden aangeboden. Eigenlijk zoals het al eeuwenlang op de zeilvaart gebruikelijk is. Een mix van avontuur, uitdaging, doelen stellen en halen, natuurlijke hiërarchie, natuurlijke grenzen, een beroep doen op gezond verstand en gezonde kracht.

Dit klinkt simpel en dat is het ook. Achter de façade van oud zeilschip uit 1914 gaat echter een uitgekend pedagogisch-didactisch instrument schuil. Er zijn uitgebreid keuzes gemaakt in afmetingen, uitrusting en tuigage teneinde het schip geschikt te maken voor het doel: varen met jongeren die een extra steuntje in de rug nodig hebben. In het tweede hoofdstuk, 'een kathedraal sloop je niet', gaan we middels een brief van Gerbrand Schutte, voormalig teamleider/schipper van De Tukker, in op deze specifieke eigenschappen van Zeilschip De Tukker.

In januari 2015 is het schip, na ingrijpende bezuinigingen in de jeugdzorg, door de vorige eigenaar, Jarabee, verkocht aan scheepswerf SRF Holland. Het schip heeft een refit nodig om weer zeekeer te kunnen krijgen, Wij willen het schip weer in eigendom krijgen om er met jongeren mee te kunnen werken, er weer zeekeer op te krijgen en het schip weer te gebruiken waar het ooit voor is aangeschaft: jongeren weer een kans geven.

Met de aanschaf van het schip in de huidige staat is circa 125.000 € gemoeid. Om de zeekeer weer te verkrijgen moet een groot deel van de romp, "de huid", van het schip vernieuwd worden en moeten er voorzieningen aangebracht worden om aan de normen van milieu en veiligheid te voldoen. Daarbij is in het plan opgenomen om het schip een belangrijke plaats te geven in de bruine vloot als een varend erfgoed. De kosten van deze ingrijpende refit inclusief het operationeel up to date maken van het schip is begroot op circa 300.000 €. Samen met verschillende stakeholders zijn er al ideeën en plannen om meer dan 50% van deze kosten op te brengen. Voor de rest van de benodigde financiën moeten we een beroep doen op aanvullende fondsen, sponsors en op crowdfunding.

In het derde hoofdstuk, de kracht van activiteitencentra, leest u hoe we met Raster, de welzijnsorganisatie in Deventer, samenwerken om door het jaar heen Zeilschip De Tukker als activeringsplek in te zetten. De doelgroep, doelstelling en werkwijze worden in deze bijlagen benoemd. Ook als we nog niet zeklaar zijn wordt het schip in ieder geval voor de activatie van jongeren ingezet. De gemeente Deventer heeft inmiddels in de haven een ligplaats met faciliteiten toegezegd. Het ROC en UWV leveren menskracht om de jongeren toe te leiden.

In bijlage 2 vindt u een beschrijving van het onderzoek dat o.l.v. prof. Veerman is gedaan naar de werkzaamheid van de methodiek van Zeilschip De Tukker. Hieruit komt dat het niet alleen vanuit de 'varend erfgood-gedachte' een bewezen methodiek is, maar ook op actueel pedagogisch-didactisch gronden.

Een kathedraal sloop je niet

Een kathedraal sloop je niet om er een modern en goedkoop Godshuis voor in de plaats te bouwen. Een kathedraal restaureer je!

De actuele ontwikkelingen rondom Zeilschip De Tukker en vooral het voorstel om het schip op de particuliere markt van de hand te doen raken mij persoonlijk diep.

Volgens mij dreigt de Jeugd(zorg) in Overijssel en de rest van Nederland een uniek instrument te verliezen, doordat er onvoldoende besef is van de werkelijke waarde van zeilschip De Tukker.

Voordat we achteraf spijt krijgen van een onomkeerbare vergissing wil ik hierbij duidelijk maken waar we het over hebben.

Toen het schip gereed werd gemaakt voor het werken met jeugdzorgjongeren is er al zorgvuldig nagedacht over de optimale afmetingen van het schip, de inrichting, het tuigage, etc. In de loop der jaren is de pedagogisch-didactische kwaliteit en effectiviteit van de methodiek naar een bewezen hoog niveau doorontwikkeld en hetzelfde geldt voor de inrichting van het schip.

Voor leken lijkt het wellicht een gewoon zeilend zeeschip, maar er is geen enkel schip zo ingericht als De Tukker. Het schip is namelijk:

- Een authentiek werk(vracht)schip waar de vracht heeft plaatsgemaakt voor jongeren;
- Uniek, enig overgebleven in haar soort;
- Een zeegaande schoeneraak, platbodem en door haar geringe diepgang van M 1,50 als enige zeeschip in staat alle havens in Overijssel te bereiken;
- De diepgang van het schip ook toegang geeft tot bijna alle havens aan de Noord en Oostzee;
- De robuuste, fotogenieke uitstraling van het schip draagt bij aan de verbondenheid en trots die jongeren voelen wanneer ze met het schip een 'vreemde' haven in varen;
- Niet te groot en niet te klein;
- Met een basis inrichting die het verschil helpt te maken tussen een 'werkreis' en een 'zeilvakantie';
- Spijkerhard en sterk van buiten om de elementen te kunnen doorstaan;
- Warm van binnen (ijzer en hout) om je ook geborgen en welkom te kunnen voelen;
- Een (doordacht) veilige tuigage dat volledig door de jongeren met de handen bediend kan worden, mits ze goed samenwerken;
- Een overzichtelijke inrichting aan dek en benedendeks;
- Etc., etc.

Pilots en andere ervaringen op andere schepen als De Gallant hebben bewezen hoezeer juist De Tukker geschikt is voor het werken met jeugdzorgjongeren.

De Tukker is existentieel gezien van jongeren die hulp nodig hebben. Die zijn de werkelijke eigenaar. Wij hebben een soort rentmeesterschap. Heel simpel en praktisch betekent dit dat het op dit schip de bedoeling is dat er jongeren komen die aan boord zaken beschadigen en daarna weer leren herstellen. Dit kan alleen op een schip dat al van de jongeren is. En dus nooit op een gehuurd schip van een andere eigenaar.

De honderden jongeren, gezinnen, vrijwilligers, sponsors, donateurs, beleidsmakers, belastingbetalers, schippers, plaatsers, etc. die de afgelopen vijfendertig jaar betrokken zijn geweest bij het schip. De impact die de projecten hebben gehad op jongeren, hun gezinnen, de Overijsselse samenleving. De media uitstraling die de vele tv-programma's, de artikelen in kranten, tijdschriften en zelfs wetenschappelijke publicaties hebben gehad. De plek als 'vlaggenschip van de jeugdzorg'. De uren, de guldens, de euro's, de energie, de zweetdruppels, de creativiteit, de aandacht en liefde die er al die jaren in zijn gestopt door zo verschrikkelijk veel mensen. En vooral de emoties, de ontroering, de tranen, de vreugde, de geraaktheid, de pijn, het plezier en de eigenwaarde die De Tukker heeft teweeggebracht, heeft gedragen en verdragen .....

Dit en nog veel meer heeft gezorgd voor een diepe cultuurhistorische verbondenheid met de levens van Overijsselse jongeren, Overijsselse gezinnen en de gehele Overijsselse samenleving.

Net zoals de Nachtwacht van Rembrandt meer is als een bepaalde hoeveelheid doek en verf, is De Tukker meer als een verzameling ijzer, hout en katoen. Het is precies dat verschil dat ik in dit schrijven probeer te duiden en waarvan het mij door merg en been gaat als we dit unieke "gereedschap" verloren laten gaan.

Een kathedraal restaureer je!
Al duurt het een generatie lang!

Gerbrand Schutte, voormalig schipper en teamleider De Tukker

De kracht van activiteitencentra

De problematiek

Er zijn in Deventer teveel jongeren waarvan we eigenlijk niet weten wat ze doen. Ze zitten niet op school, hebben geen werk en ook geen uitkering, de zogenoemde 'Dark numbers'. Steeds vaker worden deze jongeren gesignaleerd in de sociale wijkteams, via het ambulante jongerenwerk en samen bekruipen ons het gevoel: "Als je die jongeren niet opzoekt maar aan hun lot overlaat, ziet hun toekomst er dus ook niet goed uit."

Doelgroep

De doelgroep is heel divers. Het zijn vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie, maar ook jongeren die ingeschreven staan op het ROC maar niet naar school gaan. Het zijn jongeren die uitgestroomd zijn uit het speciaal onderwijs, en ook jongeren die wel een startkwalificatie hebben, maar geen baan. Sommige van hen hebben wel af en toe een baantje gehad als pizzakoerier of als vakkenvuller, maar werden te oud of er was geen werk meer.

Ze hebben allemaal een eigen verhaal maar vaak wonen deze jongeren thuis, ontvangen geen uitkering, zitten veel op de bank en achter de computer en nemen niet de stap om de deur uit te gaan om iets van hun leven te maken. Als de sociale werkers hen opzoeken vinden ze zelf vaak dat ze geen probleem hebben, want zeker de eerste tijd vermaken ze zich nog prima.

De schatting vanuit de sociale wijkteams, Pactum en Raster is dat er zeker 100 jongeren onder deze doelgroep vallen. Er zijn verschillende cijfers bekend in Deventer, maar de inschatting van deze professionals is gebaseerd op wat in de wijk gesignaleerd wordt.

De aanleiding

In het kader van 'geen jongere tussen wal en het schip' en de 'sluitende aanpak' zijn in Deventer een aantal instanties gevraagd mee te denken over jongeren zonder dagbesteding. Aangezien deze jongeren vaak geen uitkering aanvragen zijn er ook nauwelijks dwangmiddelen om te zorgen dat deze groep aan de slag gaat. Toch signaleren we ze en maken ons grote zorgen omdat deze groep wel de potentie heeft om te werken, maar het niet doet. De stap om te gaan werken wordt steeds groter. Nog los van het feit dat de kans groot is dat deze jongeren in de toekomst vrij langdurig gebruik gaan maken van een uitkering weten (en zien) we ook dat het risico op schulden, kleine criminaliteit en verslaving voor deze groep bijzonder groot is.

Er zijn in Deventer voorzieningen om jongeren naar arbeid toe te leiden, maar deze groep jongeren wordt door hen niet bereikt. De instanties die met deze problematiek aan de gang zijn gegaan concluderen: als er geen stok is om mee te slaan moeten we de jongeren verleiden om van de bank af te komen.

Zolang jongeren in de context van thuis zitten krijgen we ze niet in beweging. Vanuit het ambulante jongerenwerk hebben we inmiddels de ervaring dat we deze jongeren van de bank krijgen door te benadrukken wat ze goed kunnen. Door ze te stimuleren om deze talenten te ontwikkelen en dat het de moeite waard is om daarvoor wel van de bank te komen. Een jongen die op Facebook laat zien dat hij goed kan rappen, vragen we een workshop te geven, en een tijdje later een Young Leaders training te volgen. Een goede voetballer geven we de kans om Coach Actief te worden, een

sport- en recreatieopleiding te volgen en een positief rolmodel op straat te zijn. Een meisje dat goed kan zingen geeft nu workshops aan 25 meiden die daar ook steeds beter in worden en zelf mag ze een workshop volgen om haar talent te ontwikkelen. De jongerencoaches van Raster maken op die wijze contact en kijken met hen of de volgende stap naar een baan of een nieuwe opleiding gezet kan worden.

Inmiddels zijn er 35 jongeren op deze wijze actief geworden, en beklimmen daarmee de eerste 4 sporten van de participatieladder [zie figuur 1].

We zouden deze werkwijze graag in willen zetten voor een veel grotere groep en de stappen 5 en 6 veel beter willen invullen, waarbij hier de stap naar een reguliere opleiding ook heel goed het haalbare doel kan zijn.

Activeringscentra!

Op twee plekken in de stad willen we een activeringscentrum realiseren, een centrum waar jongeren elke dag terecht kunnen en zich thuis voelen. Elke dag kunnen werken aan hun talenten, sociale vaardigheden, werknemersskills, groepen te begeleiden, hoe je rolmodel bent en weer kunt nadenken over hoe je je toekomst wilt invullen. Om daadwerkelijk de opstap te maken naar werk en of school is de expertise van jobcoaches en ROCmentoren nodig. Zij zouden wekelijks aanwezig moeten zijn om deze jongeren te leren kennen en hun expertise in te zetten om de jongeren weer richting baan en/of opleiding te helpen. Dit kan door individuele trajectbegeleiding, maar ook door het geven van workshops.

Een van die plekken is wat ons betreft *Villa Voorstad*.

In Villa Voorstad bereiken we al een doelgroep van zeker 15 jongeren. Op de 2 avonden die jongeren er nu terecht kunnen heerst er een bruisende, energieke sfeer, vol workshops zang, rap, dj, schilderen, koken en zelfs longboarden voor en door jongeren gerealiseerd. Er wordt ook samen gegeten. Daar ontstaan vaak de gesprekken: “Wim (jw), het gaat de laatste tijd niet zo goed, ik blow weer veel te veel. Kun je me helpen, het moet eens afgelopen zijn” of “Gaby (jc), kun jij me helpen met een sollicitatiebrief of een vakantiebaantje?” of “Erik (jc), ik zit met het geld man, hoe moet dat nou?”.

Dat zijn fantastische aanleidingen om met een jongere te onderzoeken hoe hij/zij niet alleen met het probleem van vandaag aan de slag gaan maar ook een stukje verder in de toekomst durven kijken.

Dit willen we graag uitbreiden naar Villa Voorstad waar de jongeren elke dag terecht kunnen, en ook de mogelijkheid hebben om weer een dagritme te krijgen. Hierbij is ook de inzet van jobcoaches en ROC cruciaal, zonder hen creëren we echter veel kansen die niet genoeg verzilverd worden. Samen zouden we een enorme slag richting arbeidsparticipatie kunnen maken.

Een 2^e plek kan op meerdere locaties, maar onze grote voorkeur is:

De Tukker. In de Tukker komt alles samen; in de zomer zeil- en trektochten, in de winter je echte skills oefenen. Waar je je talenten kan ontwikkelen, dagritme kan opbouwen, weer aan een toekomst kunt werken. En, wees eerlijk, een vlaggenschip dat er ook nog eens ontzettend cool uitziet. Hoe geweldig zou het zijn om deze in de wintermaanden in de haven van Deventer te hebben liggen?

In het document ‘De Tukker als opstap naar de toekomst’ geven we aan welke mogelijkheden we zien.

Naast deze twee plaatsen zijn er een aantal plekken in de stad waar we een pilot willen draaien met kleinere/deelgroepen. Bijvoorbeeld met zorggroep voor de doelgroep van licht verstandelijk beperkte jongeren, in het Rode Dorp voor de jongeren daar.

Samenwerking

Raster draagt zorg voor het aanbod in de activeringscentra, we doen talenthouses, trainen sociale vaardigheden, zetten in op talentontwikkeling en werknemersvaardigheden. En bieden kansen om rolmodel of vrijwilliger in de buurt te zijn.

De jobcoaches en ROC-mentoren zullen echt het verschil kunnen maken zodat we niet incidenteel een jongere naar een echte baan kunnen toeleiden, maar zeker 50 tot 60 %.

Het allerbelangrijkste zijn echter de werkgevers. Zodra we hen kunnen koppelen aan deze jongeren en de activeringscentra en hen kunnen laten zien wat een spirit en energie er in deze jongeren zit, zijn we ervan overtuigd dat er voor beide kanten hele goede matches te maken zijn.

Zorgpartijen zoals Pactum en Tactus zijn daarnaast van belang om jongeren, waarbij er nog problemen in de weg staan richting school en werk te helpen om deze drempels te slechten.

De Tukker als opstap naar de toekomst

In de Tukker komt alles samen; in de zomer zeil- en trektochten, in de winter je echte skills oefenen. Waar je je talenten kan ontwikkelen, dagritme kan opbouwen, weer aan een toekomst kunt werken. En, wees eerlijk, een vlaggeschip dat er ook nog eens ontzettend cool uitziet. Hoe geweldig zou het zijn om deze in de wintermaanden in de haven van Deventer te hebben liggen?

Meedoen in het echte leven

Hoe tegendraads ook, jongeren willen ergens bij horen. Onderdeel uit maken van iets groters dan alleen zichzelf. Iets nuttigs doen en ertoe doen.

In navolging van de succesvolle zeilreizen in de zomer zou het geweldig zijn om zeilschip De Tukker in de winter voor Deventer jongeren als activeringscentrum in te zetten. Het grote voordeel van de Tukker is dat het een echt schip is, waar echt mee gevaren wordt, waar je echte skills kunt oefenen (schilderen, lassen, timmeren etc). Kortom, een coole omgeving waar je echt iets leert dat je kan gebruiken in je verdere toekomst.

Wat bieden we op de Tukker?

De Tukker kunnen we inzetten om jongeren te activeren, jongeren die nu geïsoleerd thuis zitten te bewegen om (weer) mee te doen. En waarom wil je daar komen? Niet omdat je zielig bent en extra aandacht nodig hebt, maar omdat je een talent hebt en daar op aangesproken wilt worden. We bewegen jongeren op de verschillende onderdelen van de participatieladder: van deelnemer, naar workshopleider, naar rolmodel: klaar om na te denken over je verdere toekomst.

Met de Tukker hebben we de gelegenheid om de jongeren uit hun context te halen en hun grenzen te verleggen in een uitdagende omgeving, waar we jongeren leren weer te functioneren in een gestructureerde omgeving.

Hoe ziet dat er in de praktijk uit?

Leerwerkplek

Als eerste is er overdag de Tukker als leerwerkplek.

Bedoeld om een vast dagritme op te bouwen, op tijd te komen, gepaste kleding te dragen, om te gaan met gereedschap en een werkplek waar je verantwoordelijk voor bent en om te gaan met autoriteit.

Onder leiding van een leermeester leren ze echte skills; een schip heeft altijd onderhoud nodig dus schilderen en timmeren, alle werkzaamheden komen aan bod in een serieuze omgeving. We kunnen in het Havenkwartier samenwerken met de daar aanwezige bedrijven, kunstenaars en horeca. In de werkplaats kunnen ook andere vaardigheden zoals meubels maken of lassen geleerd worden. De omgeving biedt voldoende mogelijkheden om groenprojecten op te zetten en bijv. het havengebied schoon te houden.

Deze leerwerkplek krijgt echt body als we hier de samenwerking met ROC en jobcoaches verder vorm in geven. Zodat de geleerde skills bijvoorbeeld passen bij dat wat het werkveld vraagt, zodat de kansen van jongeren nog verder vergroot worden.

Scholing

De Tukker als plek om te scholen. Huiswerkklassen en sociale vaardigheidstrainingen zitten al in het pakket van Raster. Hier willen we verschillende andere scholingsactiviteiten aan toevoegen, in samenwerking met onze partners. Het aanbod is erop gericht om de stap naar betaald werk en meedoen te verkleinen. Zo denken wij bijvoorbeeld aan scholing op het gebied van solliciteren: brieven schrijven en gesprekken oefenen, of een training ondernemen: hoe zet ik een eigen bedrijf op, wat komt daar bij kijken? Of een training basic safety. Ook hier is de samenwerking met ROC mentoren en jobcoaches essentieel. Andere samenwerkingspartners zijn bijvoorbeeld het UWV Werktalent.

Talenthouses

Dan stappen we over naar de Tukker als talenhouse. Eind van de middag / begin van de avond, als de jongere jongeren uit school zijn, worden er verschillende workshops gegeven. Uiteraard door jongeren die inmiddels van deelnemers naar workshopleider doorgesloegen zijn! workshops waarin je aangesproken wordt op je talent, waarin je leert om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de activiteiten die er zijn. Ook hier zetten we dus stappen in die participatieladder. De workshops zijn echt heel divers en voor elk talent boeiend: natuurlijk denken we aan dj/rap workshops, daar komen veel jongeren op af. Maar wat te denken van zangworkshops, gitaarles, toneel/theater workshops, een basic kookworkshop en een kookworkshop alla Jamie Oliver! Een gedichten wedstrijd, schrijfcursus en singer-songwritersworkshops zijn maar een kleine greep uit de mogelijkheden die er zijn.

Zeil- en trektochten met de Tukker

Het schip vaart in de zomermaanden uit, in de periode van mei t/m oktober. Wij hebben vorig jaar zo'n reis gemaakt en onze ervaringen met het weer actief krijgen van jongeren die het leven in alle passiviteit over zich heen laten komen zijn geweldig! Zeil- en trektochten halen jongeren dusdanig uit hun eigen context dat we in korte tijd weer richting een plan voor de toekomst kunnen. In combinatie met de Tukker als activeringscentrum kunnen we Deventer jongeren een unieke kans bieden om de blik weer vooruit te richten en het roer in eigen hand te nemen.

Ons doel is om 12 jongeren per jaar mee te nemen op zeiltocht. Jongeren die deze trektocht kunnen gebruiken om in een volledig andere context over zichzelf na te denken en van daaruit te werken aan hun toekomst. Volledig uit je comfortzone je eigen grenzen opzoeken. Met begeleiding, zowel op het persoonlijke vlak als richting de toekomst.

De gedragsverandering die je in 3 weken van huis kunt bereiken is enorm, hoewel we ons ook bewust zijn van de kans op terugval als er geen vervolg aan gegeven wordt.

In de eerste week van de reis richten we ons vooral op het fysiek wennen: een strak ritme volgen, het ritme van de zee volgen, de confrontatie met anderen en jezelf aangaan. De metafoor van leven op een schip en het normale leven gebruiken we om te spiegelen en te verbinden.

De tweede week is gericht op bezinning: verwerken van dat wat er in de eerste week los komt, het spiegelen aan je gedrag en vooral ook om te oefenen met nieuw gedrag en de effecten ervan op jezelf en op anderen.

In de derde week werken we aan plannen voor de toekomst. In deze week zien wij dan ook een grote rol voor ROC-mentoren en jobcoach aan boord van de Tukker. Zij hebben de inhoudelijke inbreng die jongeren verder helpt met de vragen 'Waar wil je heen en hoe kom je daar?' Door deze samenwerking heeft het toekomstplan straks terug aan wal ook een grotere kans van slagen, omdat het aansluit bij zowel de mogelijkheden van de jongere als bij het aanbod dat er is.

Onze wens is om jongeren meteen na terugkomst een half jaar een baan te bieden, waardoor de gedragsveranderingen die aan boord geleerd zijn stand houden. En jongeren de kans krijgen om daadwerkelijk hun dagelijks leven te veranderen. Samenwerking met zowel ROC-mentor, jobcoach en andere partijen is daarna essentieel.